

Technická kancelář zemědělské rady a rozvoj meliorací v Čechách 1884–1928

Tomáš Pšenčný

Literatura

Berková (2012): Historický kontext vzniku Československa. Bakalářská práce. Soukromá vysoká škola ekonomická Znojmo s. r. o. [cit. 2023-07-15]. Dostupné z <https://theses.cz/id/tii013/>

Bičík, I., Kupková, L., Štych, P. (2012): *Changes of Land Use Structure in Czechia: From Local Patterns to a More Complex Regional Organization*. In: Bičík, I., Himiyama, Y., Feanec, J., Štych, P. (eds.) *Land Use/Cover Changes in Selected Regions in the World – Volume VII*. [cit. 2023-07-15]. Dostupné z <https://www.lucccz.cz/files/files/Atlas-land%20use%20changes.pdf>

ČSÚ O [online]: Obyvatelstvo – časové řady [cit. 2023-07-15]. Dostupné z https://www.czso.cz/csu/czso/obyvatelstvo_lide

ČSÚ Z [online]: Zemědělství – časové řady [cit. 2023-07-15]. Dostupné z https://www.czso.cz/csu/czso/zem_cr

Brdičko, J. a kol. (1924): Čtyřicet let trvání technické kanceláře rady zemědělské pro Čechy v Praze. Praha: Ústřední sbor rady zemědělské pro Čechy

Jindra, Z., Jakubec, I. a kol. (2015): *Hospodářský vzestup českých zemí od poloviny 18. století do konce monarchie*. Praha: Nakladatelství Karolinum

Kubů, E., Pátek, J. a kol. (2000): *Mýtus a realita hospodářské vyspělosti Československa mezi světovými válkami*. Praha: Nakladatelství Karolinum

Kulhavý, F. (2014): Quo vadis hydromeliorace? *Vodní hospodářství* 5/2014, 29–32

Kulhavý, Z., Pelíšek, I., Švihla, V., Hanák, J., Kraus, J., Kvítek, T. (2017): *Postupy pro dosažení udržitelnosti hydromelioračních opatření v podmínkách České republiky. Certifikovaná metodika*. Praha: VÚMOP. [cit. 2023-07-15]. Dostupné z <https://knihovna.vumop.cz/records/0268fce6-de14-4cfc-b07d-038de4c04171>

Němec, A. (1887): *Zemědělsko-technická kancelář při zemědělské radě pro království České, její význam, úloha, zařízení a dosavadní činnost: s dodatkem vzorných stanov pro vodní družstva a melioračního zákona ze dne 30. června 1884*. Praha: A. Němec. 72 s.

Němec, A. (1907): *Dosavadní zkušenosti v oboru meliorací v království Českém*. V Praze: Nákladem Rady zemědělské pro království České. Publikace Ústředního sboru rady zemědělské pro království České.

Pelíšek, I. (2021): *Vodní družstva na území České republiky. Historie pro budoucnost*. *Selská revue* 2021/3, 102–107

Poláček, J. a kol. (1927): *Čtyřicet let činnosti zemského zemědělsko-technického úřadu na*

Moravě 1887–1927. Brno: Moravský zemský výbor

Pšenčný, T. (2015): Rozvoj vodního hospodářství na území Čech v letech 1870 až 1928. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav hospodářských a sociálních dějin. [cit. 2023-07-15]. Dostupné z <http://hdl.handle.net/20.500.11956/66178>

Racek, J. (1930): Technická kancelář Rady Zemědělské pro Čechy. *Časopis československých inženýrů. Technický obzor*. V Praze: Spolek československých inženýrů a architektů, roč. XXXVIII., č. 1-3, ISSN 1804-8706

Růžička, K. (1918): *České zemědělství*. In: Merhout, C., Němec, B. (eds) Národní čítanka. Praha: B. Kočí

SPÚ [online]: Historie a vývoj pozemkových úprav [cit. 2023-07-15]. Dostupné z <https://www.spucr.cz/tiskovy-servis/verejna-vystoupeni/historie-a-vyvoj-pozemkovych-uprav.html>

Tisk 776 [online]: Zpráva výboru národohospodářského o usnesení poslanecké sněmovny (tisk 773) k vládnímu návrhu zákona o zrušení zemědělsko-technické kanceláře zemědělské rady pro Čechy. Senát Národního shromáždění R. Čs. r. 1928 [cit. 2023-07-11]. Dostupné z https://www.senat.cz/informace/z_historie/tisky/2vo/tisky/T0776_00.htm

Václavík, F. (1869): *Meliorace čili zlepšení pozemků pro umělé povodňování a opatrování luk rolí a lesů*. Praha: Tiskem dra Ed Grégra, nákladem spisovatelovým

Viškovský, K. (1903): O zájmech zemědělství při obnově rakousko-uherského vyrovnání. *Obzor národohospodářský VIII*. Praha: J. Otto. 1903, roč. VIII. [cit. 2023-07-11]. Dostupné z <https://bibliothecaeconomica.cz/library/record/detail/117>

Výroční zpráva [online]: Výroční zpráva lokařské školy ve Vysokém Mýtě za třetí školní rok 1908–9 [cit. 2023-07-11]. Dostupné z <https://kramerius.svkhk.cz/view/uuid:29a5c7c4-b52b-4cab-b0ee-75d6eb9c8c5c?page=uuid:9be6d122-c1fb-11ec-9cf5-00155d01210b>

Indexované odkazy

- ¹⁰⁹ LHOTSKÝ, Jiří a PASÁK, Vlastimil. *50 let Výzkumného ústavu meliorací a ochrany půdy Praha*, str. 8.
- ¹¹⁰ NĚMEC, Antonín. Zemědělsko-technická kancelář při zemědělské radě pro království České, její význam, úloha, zařízení a dosavadní činnost: s dodatkem vzorných stanov pro vodní družstva a melioračního zákona zedne 30. června 1884. V Praze: A. Němec, 1887, str. 1.
- ¹¹¹ NĚMEC, Antonín. Zemědělsko-technická kancelář při zemědělské radě pro království České, její význam, úloha, zařízení a dosavadní činnost, str. 1.
- ¹¹² Tamtéž, str. 7.
- ¹¹³ RACEK, Jan, *Technická kancelář Rady Zemědělské pro Čechy*, *Časopis československých inženýrů. Technický obzor*. V Praze: Spolek československých inženýrů a architektů, roč. XXXVIII., č. 1., str. 10.
- ¹¹⁴ Tamtéž.
- ¹¹⁵ Tamtéž. S termínem „lukaři“ se pak můžeme setkat ještě na počátku 20. století a to i v úředních správách.

- ¹¹⁶ Tamtéž.
- ¹¹⁷ Tamtéž.
- ¹¹⁸ V dobových pracích došlo k plynulému přechodu od pojmu vodního společenstva k vodnímu družstvu, protoi my budeme tento úzus na dalších stránkách respektovat.
- ¹¹⁹ RACEK, Jan. *Technická kancelář Rady Zemědělské pro Čechy*. Časopis československých inženýrů. Technický obzor, roč. XXXVIII., č. 2., str. 35.
- ¹²⁰ RACEK, Jan. *Technická kancelář Rady Zemědělské pro Čechy*. Časopis československých inženýrů. Technický obzor, roč. XXXVIII., č. 1., str. 11.
- ¹²¹ Tamtéž.
- ¹²² RACEK, Jan. *Technická kancelář Rady Zemědělské pro Čechy*. Časopis československých inženýrů. Technický obzor, roč. XXXVIII., č. 2., str. 33.
- ¹²³ Tamtéž, str. 31.
- ¹²⁴ Tamtéž.
- ¹²⁵ K zavedení tohoto studijního oboru na pražské polytechniky došlo v roce 1888 u vědomí nedostatku odborníků, kteří by byli dostatečně vzděláni v plánování melioračních činností. (Zpráva o činnosti technické kanceláře zemědělské rady pro království České v roce 1888 České království. Zemědělská rada. V Praze: Technická kancelář zemědělské rady, 1889–1929, str. 5. (Archivní fond Národní knihovny České republiky)
- ¹²⁶ Čtyřicet let trvání technické kanceláře rady zemědělské pro Čechy v Praze: [1884–1924]. Praha: Ústřední sbor rady zemědělské pro Čechy, 1924. 192 s, str. 10.
- ¹²⁷ Tamtéž, str. 8.
- ¹²⁸ Tamtéž.
- ¹²⁹ Tamtéž.
- ¹³⁰ Tamtéž, str. 43.
- ¹³¹ RACEK, Jan. *Technická kancelář Rady Zemědělské pro Čechy*. Časopis československých inženýrů. Technický obzor, roč. XXXVIII., č. 2., str. 31.
- ¹³² V roce 1928 to byli: Česká Lípa, Nový Bydžov, Hradec Králové, Kostelec nad Orlicí, Pardubice, Německý Brod, Čáslav, České Budějovice, Klatovy, Karlovy Vary a Teplice-Šanov. (RACEK, Jan. Časopis československých inženýrů. Technický obzor, roč. XXXVIII., č. 2., str. 33.)
- ¹³³ Tamtéž, str. 33.
- ¹³⁴ Tamtéž, str. 35.
- ¹³⁵ Tamtéž.
- ¹³⁶ NĚMEC, Antonín. Zemědělsko-technická kancelář při zemědělské radě pro království České, její význam, úloha, zařízení a dosavadní činnost, str. 8.
- ¹³⁷ NĚMEC, Antonín. Zemědělsko-technická kancelář při zemědělské radě pro království České, její význam, úloha, zařízení a dosavadní činnost, str. 8.
- ¹³⁸ Tamtéž.
- ¹³⁹ Všechny údaje o ploše půdy jsou v tomto odstavci uvedeny pouze pro ornou půdu, nikoli pro luka, jelikož meliorace luk zřejmě nebyla považována za natolik zásadní a v souhrnných statistikách se nevyskytuje.
- ¹⁴⁰ V přepočtu.
- ¹⁴¹ Údaje jsou převzaty z tabulky „Přehled činnosti technické kanceláře zemědělské rady v Praze před převratem, t.j. od počátku června 1884 do 31. prosince 1918.“ In: RACEK, Jan. *Technická kancelář Rady Zemědělské pro Čechy*. Časopis československých inženýrů. Technický obzor, roč. XXXVIII., č. 2., str. 34.
- ¹⁴² Tamtéž.
- ¹⁴³ Tamtéž.

- ¹⁴⁴ Tamtéž.
- ¹⁴⁵ Tamtéž.
- ¹⁴⁶ Údaje jsou převzaty z tabulky „Přehled činnosti technické kanceláře zemědělské rady v Praze po převratu, t.j. od 1. ledna 1919 do 31. prosince 1928.“ In: RACEK, Jan. *Technická kancelář Rady Zemědělské pro Čechy*. Časopis československých inženýrů. Technický obzor, roč. XXXVIII., č. 2., str. 34.
- ¹⁴⁷ Tamtéž.
- ¹⁴⁸ Výpočet na základě údajů z tabulky: Přehled činnosti technické kanceláře zemědělské rady v Praze po převratu, t.j. od 1. ledna 1919 do 31. prosince 1928.
- ¹⁴⁹ RACEK, Jan. *Technická kancelář Rady Zemědělské pro Čechy*. Časopis československých inženýrů. Technický obzor, roč. XXXVIII., č. 3., str. 34.
- ¹⁵⁰ Údaje jsou převzaty s tabulky „Intensita melioračního ruchu od roku 1884 do konce roku 1928 dle politických okresů.“ In: RACEK, Jan. *Technická kancelář Rady Zemědělské pro Čechy*. Časopis československých inženýrů.
- Technický obzor, roč. XXXVIII., č. 3., str. 56.
- ¹⁵¹ Ve skutečnosti se žadatel musel obrátit nejprve na zemědělskou radu, která žádost postoupila technické kanceláři. (Němec, Antonín. *Zemědělsko-technická kancelář při zemědělské radě pro království České, její význam, úloha, zařízení a dosavadní činnost*, str. 4.
- ¹⁵² Zpráva o činnosti technické kanceláře zemědělské rady pro království České v roce 1902. Zemědělská rada. V Praze: Technická kancelář zemědělské rady, 1889–1929, str. 1–2.
- ¹⁵³ Tamtéž, str. 5.
- ¹⁵⁴ Tamtéž, str. 2
- ¹⁵⁵ Byly zřizovány v místech, kde bylo prováděno značné množství melioračních prací, po jejichž dokončení byly zrušeny. První z nich vznikli v roce 1901 v Chlumci nad Cidlinou (zrušeno 1903), Jablonném a Jaroměři, v roce 1906 pak v Soběslavi, 1908 v Duchcově, atd. (RACEK, Jan. *Technická kancelář Rady Zemědělské pro Čechy*.
- Časopis československých inženýrů. Technický obzor, roč. XXXVIII., č. 1., str. 12.
- ¹⁵⁶ Zpráva o činnosti technické kanceláře zemědělské rady pro království České v roce 1902, str. 3
- ¹⁵⁷ První čtyři meliorační mistři byli oficiálně do personálu technické kanceláře zařazeni v roce 1898
- ¹⁵⁸ Tamtéž, str. 4
- ¹⁵⁹ Okružník veškerým hospodářským spolkům, Praha 26. června 1884. Plné znění viz Němec, Antonín. *Zemědělsko-technická kancelář při zemědělské radě pro království České, její význam, úloha, zařízení a dosavadní činnost*, str. 3–5.
- ¹⁶⁰ NĚMEC, Antonín. *Zemědělsko-technická kancelář při zemědělské radě pro království České, její význam, úloha, zařízení a dosavadní činnost*, str. 9.
- ¹⁶¹ Tamtéž.
- ¹⁶² Viz. str. 8.
- ¹⁶³ Němec, Antonín. *Zemědělsko-technická kancelář při zemědělské radě pro království České, její význam, úloha, zařízení a dosavadní činnost*, str. 16.
- ¹⁶⁴ Zpráva o činnosti technické kanceláře zemědělské rady pro království České v roce 1888, České království. Zemědělská rada. V Praze: Technická kancelář zemědělské rady, 1889–1929, str. 3.
- ¹⁶⁵ Tamtéž, 16.
- ¹⁶⁶ Tamtéž.
- ¹⁶⁷ Tamtéž, str. 17.

- ¹⁶⁸ Zpráva o činnosti technické kanceláře zemědělské rady pro království České v roce 1894–96, České království. Zemědělská rada. V Praze: Technická kancelář zemědělské rady, 1889–1929, str. 1.
- ¹⁶⁹ RACEK, Jan. *Technická kancelář Rady Zemědělské pro Čechy*. Časopis československých inženýrů. Technický obzor, roč. XXXVIII., č. 1., str. 12.
- ¹⁷⁰ Tamtéž.
- ¹⁷¹ Zpráva o činnosti technické kanceláře zemědělské rady pro království České v roce 1904, České království. Zemědělská rada. V Praze: Technická kancelář zemědělské rady, 1889–1929, str. 4.
- ¹⁷² Čtyřicet let trvání technické kanceláře rady zemědělské pro Čechy v Praze, str. 10.
- ¹⁷³ Zpráva o činnosti technické kanceláře zemědělské rady pro království České v roce 1902, str. 5.
- ¹⁷⁴ Zpráva o činnosti technické kanceláře zemědělské rady pro království České v roce 1900, České království. Zemědělská rada. V Praze: Technická kancelář zemědělské rady, 1889–1929, str. 5.
- ¹⁷⁵ NĚMEC, Antonín. *Zemědělsko-technická kancelář při zemědělské radě pro království České, její význam, úloha, zařízení a dosavadní činnost*, str. 11.
- ¹⁷⁶ JAKUBEC, Ivan a JINDRA, Zdeněk. *Dějiny hospodářství českých zemí: od počátku industrializace do konce habsburské monarchie*, str. 334.
- ¹⁷⁷ Zpráva o činnosti technické kanceláře zemědělské rady pro království České v roce 1894–96, str. 2.
- ¹⁷⁸ Tamtéž, str. 3.
- ¹⁷⁹ Tamtéž, str. 3.
- ¹⁸⁰ Tamtéž, str. 4.
- ¹⁸¹ Zpráva o činnosti technické kanceláře zemědělské rady pro království České v roce 1900, str. 2.
- ¹⁸² RACEK, Jan. *Technická kancelář Rady Zemědělské pro Čechy*. Časopis československých inženýrů. Technický obzor, roč. XXXVIII., č. 1., str. 12.
- ¹⁸³ Zpráva o činnosti technické kanceláře zemědělské rady pro království České v roce 1902, str. 5.
- ¹⁸⁴ Tamtéž.
- ¹⁸⁵ Zpráva o činnosti technické kanceláře zemědělské rady pro království České v roce 1903 České království. Zemědělská rada. V Praze: Technická kancelář zemědělské rady, 1889–1929, str. 4.
- ¹⁸⁶ V následujících letech byl například v Českých Budějovicích zřízen post zemí subvencovaného soukromého kulturního technika, který zpracovával drobné projekty za nižší taxy. Zavedení takového potu bylo plánováno také pro Prahu a Německý Brod (Zpráva o činnosti technické kanceláře zemědělské rady pro království České v roce 1905 České království. Zemědělská rada. V Praze: Technická kancelář zemědělské rady, 1889–1929, str. 11.)¹⁸⁷ Tamtéž, 4–5.
- ¹⁸⁸ Tamtéž.
- ¹⁸⁹ Zpráva o činnosti technické kanceláře zemědělské rady pro království České v roce 1905, České království. Zemědělská rada. V Praze: Technická kancelář zemědělské rady, 1889–1929, str. 11.
- ¹⁹⁰ Čtyřicet let trvání technické kanceláře rady zemědělské pro Čechy v Praze, str. 10.
- ¹⁹¹ Tamtéž, str. 6.
- ¹⁹² Tamtéž.
- ¹⁹³ Zpráva o činnosti technické kanceláře zemědělské rady pro království České v roce 1904, str. 8. ¹⁹⁴ Zpráva o činnosti technické kanceláře zemědělské rady pro království

- České v roce 1903, str. 1.¹⁹⁵ Tamtéž.
- ¹⁹⁶ V roce 1908 již 4000. (Zpráva o činnosti technické kanceláře zemědělské rady pro království České v roce 1908, České království. Zemědělská rada. V Praze: Technická kancelář zemědělské rady, 1889–1929, str. 2, 1904, str. 5.)
 - ¹⁹⁷ Zpráva o činnosti technické kanceláře zemědělské rady pro království České v roce 1905, str. 1.
 - ¹⁹⁸ Tamtéž, str. 2.
 - ¹⁹⁹ Pokud by byla stavba z nepředvídatelných důvodů odložena, propadl tím nárok na subvenci, která se navracela spět do krizového fondu.
 - ²⁰⁰ Průměrně byla udělována subvence ve výši 10% nákladů. (Zpráva o činnosti technické kanceláře zemědělské rady pro království České v roce 1905, str. 8).
 - ²⁰¹ Zpráva o činnosti technické kanceláře zemědělské rady pro království České v roce 1905, str. 7.
 - ²⁰² Tamtéž.
 - ²⁰³ Tamtéž, str. 5.
 - ²⁰⁴ Zpráva o činnosti technické kanceláře zemědělské rady pro království České v roce 1906, České království. Zemědělská rada. V Praze: Technická kancelář zemědělské rady, 1889–1929, str. 4.
 - ²⁰⁵ Zpráva Zpráva o činnosti technické kanceláře zemědělské rady pro království České v roce 1908, České království. Zemědělská rada. V Praze: Technická kancelář zemědělské rady, 1889–1929, str. 2.
 - ²⁰⁶ Tamtéž, str. 5.
 - ²⁰⁷ Tamtéž, str. 7.
 - ²⁰⁸ Tamtéž, str. 8.
 - ²⁰⁹ Tamtéž, str. 9–10.
 - ²¹⁰ Zpráva o činnosti technické kanceláře zemědělské rady pro království České v roce 1907, České království. Zemědělská rada. V Praze: Technická kancelář zemědělské rady, 1889–1929, str. 1.
 - ²¹¹ Zpráva o činnosti technické kanceláře zemědělské rady pro království České v roce 1906, str. 8. ²¹² Zpráva o činnosti technické kanceláře zemědělské rady pro království České v roce 1907, str. 11. ²¹³ Zpráva o činnosti technické kanceláře zemědělské rady pro království České v roce 1907, str. 6. ²¹⁴ Tamtéž.
 - ²¹⁵ Tamtéž.
 - ²¹⁶ Tamtéž.
 - ²¹⁷ Tamtéž.
 - ²¹⁸ Tamtéž, str. 6.
 - ²¹⁹ Zpráva o činnosti technické kanceláře zemědělské rady pro království České v roce 1908, str. 6.
 - ²²⁰ Tamtéž, str. 6.
 - ²²¹ Tamtéž, str. 7.
 - ²²² Čtyřicet let trvání technické kanceláře rady zemědělské pro Čechy v Praze, str. 10.
 - ²²³ Tamtéž, str. 13
 - ²²⁴ Tamtéž, str. 11
 - ²²⁵ Tamtéž, str. 20.
 - ²²⁶ Čtyřicet let trvání technické kanceláře rady zemědělské pro Čechy v Praze, str. 20.
 - ²²⁷ Tamtéž, str. 21.
 - ²²⁸ Tamtéž.
 - ²²⁹ Tamtéž.

- ²³⁰ Tamtéž, str. 22.
- ²³¹ Tamtéž.
- ²³² Čtyřicet let trvání technické kanceláře rady zemědělské pro Čechy v Praze, str. 35.
- ²³³ Tamtéž.
- ²³⁴ Tamtéž.
- ²³⁵ Tamtéž.
- ²³⁶ Tamtéž.
- ²³⁷ Zpráva o činnosti technické kanceláře zemědělské rady pro království České v roce 1926, České království. Zemědělská rada. V Praze: Technická kancelář zemědělské rady, 1889–1929, str. 8.
- ²³⁸ RACEK, Jan. *Technická kancelář Rady Zemědělské pro Čechy*. Časopis československých inženýrů. Technický obzor, roč. XXXVIII., č. 2., str. 34.
- ²³⁹ Tamtéž.
- ²⁴⁰ Špitálský, Václav, Pozemková reforma a meliorace, In: Richter, Vratislav, ed. Památník Melioračního Svazu pro Čechy v Praze: vydaný na paměť jeho třicetiletého trvání a působení. V Praze: Meliorační svaz pro Čechy v Praze, [1936], str. 28–31.
- ²⁴¹ Tamtéž, str. 29.
- ²⁴² Zpráva o činnosti technické kanceláře zemědělské rady pro království České v roce 1924, České království. Zemědělská rada. V Praze: Technická kancelář zemědělské rady, 1889–1929, str. 10.
- ²⁴³ Zpráva o činnosti technické kanceláře zemědělské rady pro království České v roce 1924, str. 10.
- ²⁴⁴ Tamtéž, str. 13.
- ²⁴⁵ Tamtéž, str. 4.
- ²⁴⁶ Tamtéž, str. 5.
- ²⁴⁷ Čtyřicet let trvání technické kanceláře rady zemědělské pro Čechy v Praze, str. 30.